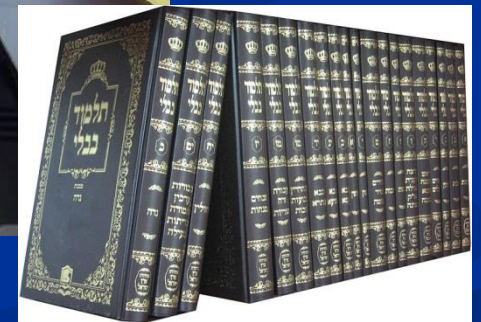
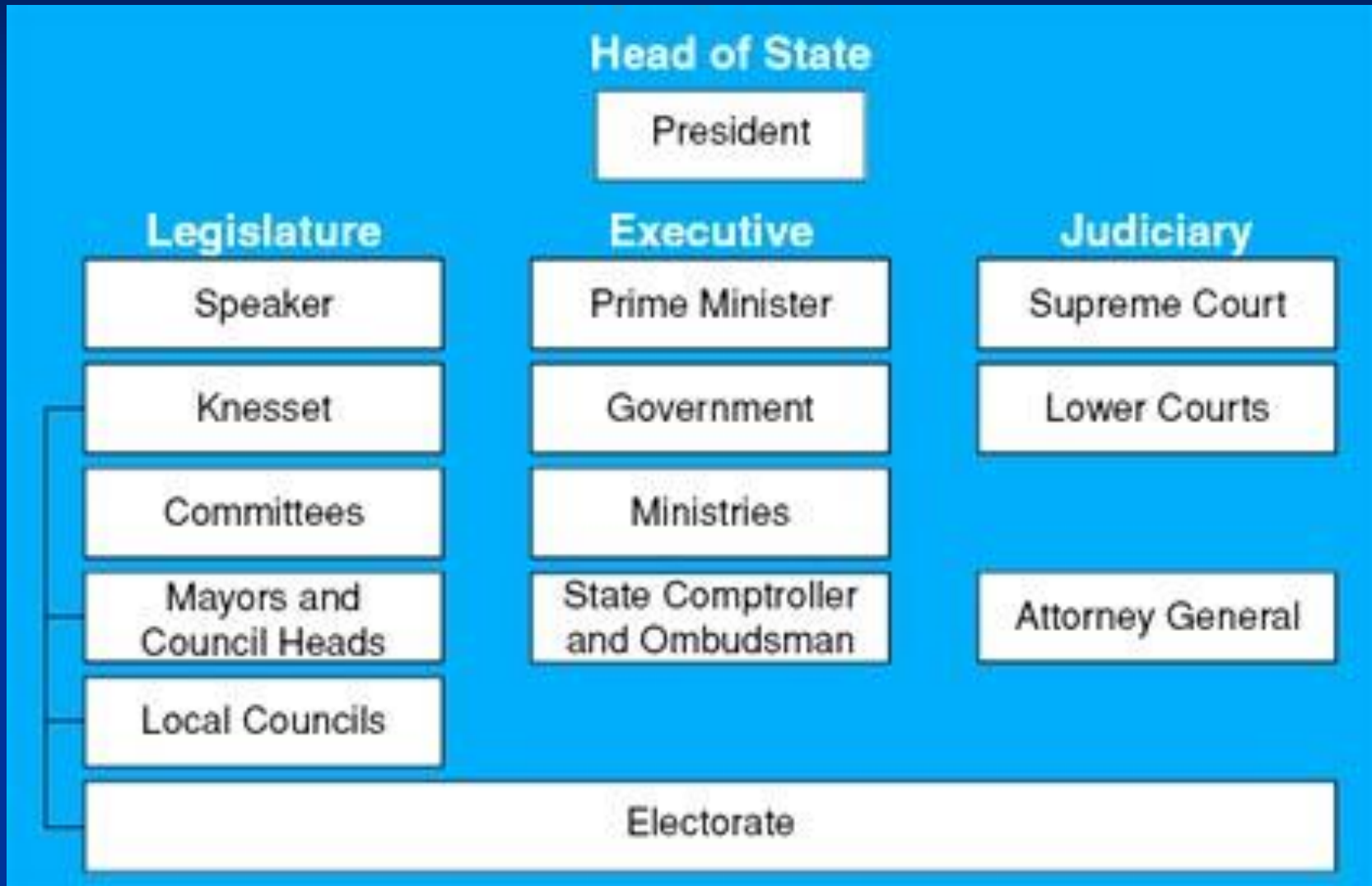

Judaismus, právo a politika v Izraeli

Marek Čejka

Dělbá moci v Izraeli

Izraelské právo

- Ovlivněno bouřlivou historií území
- Kombinuje prvky kontinentálního a anglosaského práva ve spojení s náboženským právem a osmanskou legislativou
- Izrael nemá dokument nazvaný ústava – jen sérii tzv. „základních zákonů“ (na základě Harariho rezoluce – 1950)

Izraelské základní zákony

- 1) Základní zákon „Kneset“ (1958)
- 2) Základní zákon „Země Izraele“ (1960)
- 3) Základní zákon „Prezident státu“ (1964)
- 4) Základní zákon „Vláda“ (1968, 1992, 2001)
- 5) Základní zákon „Státní hospodářství“ (1975)
- 6) Základní zákon „Armáda“ (1976)
- 7) Základní zákon „Jeruzalém“ (1980)
- 8) Základní zákon „Moc soudní“ (1984)
- 9) Základní zákon „Státní kontrolor“ (1988)
- 10) Základní zákon „Lidská svoboda a důstojnost“ (1992)
- 11) Základní zákon „Svoboda zaměstnání“ (1994)
- 12) Základní zákon „Referendum“ (2014)

Sekulární vs. náboženské právo

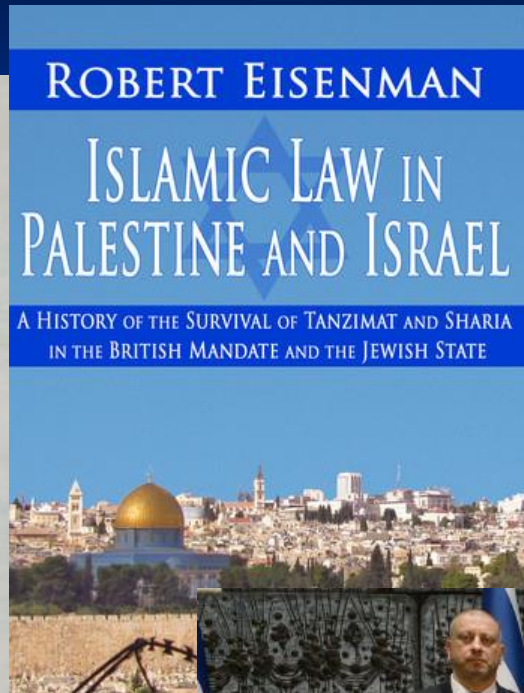
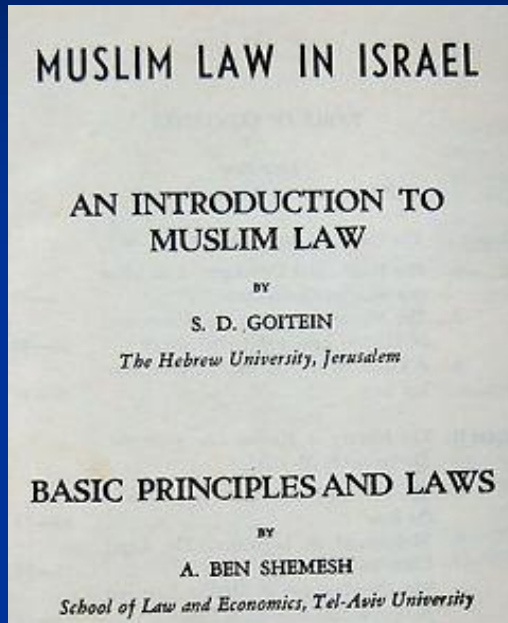
System náboženských soudů

Rabínské soudy v Izraeli

Šariatské a další soudy v Izraeli

Zákon o návratu (1950)

- zaručuje každému člověku s židovskými kořeny a členům jeho rodiny právo přijít do Izraele a automaticky získat státní občanství.
- zákon se nevztahuje pouze na člověka, který má židovskou matku či konvertitu, ale i na člověka, který má židovské příbuzenské vztahy ze strany otce či prarodičů,
- schválen prvním Knesetem 5. července 1950
- Řada výjimek a precedentů (Bratr Daniel atd.)

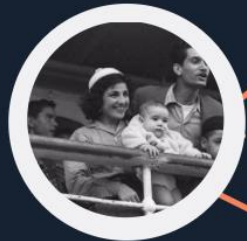
The Law of Return

Israel is a home for all Jews - but how does one make it home? This is a look at the Law of Return - the law that ensures that all Jews can automatically claim citizenship in Israel.

Who can move to Israel?

The law first passed in 1950 and has since undergone changes
The Law of Return 5710-1950 was enacted on July 5, 1950. Originally, the law only read: "Every Jew has the right to this country as an oleh."

Who is a Jew?

Until 1970, the Law of Return never defined who a Jew is.

In 1970, the law was modified to include a broad and inclusive definition of who is a Jew. The law applies to born Jews, those with Jewish ancestry, and recognized converts of the State.

What does this mean practically?

Today, thousands come on "Aliyah." But this doesn't come without complication. While the heart of the law is to be inclusive, practically there are a lot of issues for those defined Jewish by the 1970 law, and not according to *halacha* (Jewish Law).

So wait, what's the "Right of Return?"

The Right of Return and the Law of Return are totally different. The Right of Return is the political belief that Palestinian refugees and their descendants, have a right to return to the land that they left or were forced out of when Israel became independent in 1948.

Specifika izraelské společnosti z hlediska státu a práva

- **specifické podmínky a příčiny vzniku Izraele** (sionismus, alija – Zákon o návratu, Holocaust)
- **zvláštní složení společnosti** (Izraelce spojuje židovství, ale téměř dva tisíce let žili roztroušeni po celém světě, specifické konfliktní linie ve společnosti)
- **skutečnost, že judaismus je většinovým náboženstvím jedině v Izraeli** (na rozdíl od křesťanství a islámu).
- **judaismus je na rozdíl od křesťanství a islámu propojen s etnickou příslušností a silnou vazbou na konkrétní region**
- **Nevyjasněná koncepce židovského státu**

NEoddělení náboženství od státu nemusí být z hlediska demokracie problém

- teoreticky je vztah státu a náboženství v některých demokratických státech daleko výraznější než v Izraeli (např. státní náboženství ve Velké Británii a v některých skandinávských zemích).
- některé demokracie mají formálně náboženství od státu striktně odděleno, což však neznamená, že by v něm nespatořovaly legitimní součást veřejné a sociální sféry (USA, Francie).
- Teoreticky Izrael nepředstavuje mezi ostatními demokraciemi žádnou větší odchylku, neboť zde žádné státní náboženství zakotveno není a judaismus je formálně jen jedním ze čtrnácti státem podporovaných vyznání

Problematická je praktická stránka vztahu mezi náboženstvím a státem

- v běžném životě hraje v Izraeli religiozita výraznější roli než v demokraciích, kde má náboženství legislativně silnější postavení.
- Zásadní roli hraje v Izraeli takzvaný **status quo** v otázkách vztahu náboženství a státu.
- až na výjimky není stále zakotven v zákonech.
- přesto se v Izraeli dostalo mnoho důležitých záležitostí výhradně do rukou religiálních institucí (nejčastěji ortodoxních rabinátů).

Status quo ve věcech vztahu náboženství a státu

- Status quo zachovává v Izraeli z dob předstátních (Osmanská říše, Britský mandát) respektování některých náboženských pravidel, aniž by tato pravidla byla následně legislativně zakotvena.
- Za dokument (neprávního charakteru) potvrzující *status quo* je považován dopis prvního premiéra Davida Ben-Guriona a dvou jeho kolegů ze dne 19. června 1947, zasláný jménem Židovské agentury (*Sochnut*) hnutí *Agudat Jisrael*, hlavnímu politickému reprezentantu ultraortodoxních Židů v mandátu Palestina.

Hlavní body statu quo

- sobota (*šabat*) bude vyhrazena pro celonárodní den odpočinku
- budou dodržována náboženská potravinová pravidla (*kašrut*) ve veřejných a vládních institucích
- jurisdikce ve věcech osobního statusu bude ponechána v rukou religiózních institucí
- existující autonomní náboženské vzdělávací systémy budou uznány státem.

Status quo vychází z principů judaismu a halachy

- analogií židovské halachy v islámu je šarí'a
- Judaismus – základním pramenem je **Bible**, Židy samými nazývaná **Tanach**,
- **Tóra (pět knih Mojžíšových)**, tedy část křesťanského Starého zákona) je základní součástí Tanachu.
- Rysem judaismu odlišujícím ho od ostatních náboženství je důraz na tzv. **ústní Tóru**, která je výkladem a doplněním psané Tóry.
- Písemně zachycený soubor ústní Tóry – ve velké většině nábožensko-právního halachického charakteru – se nazývá **Mišna („opakování“)**. **Gemara („dokončení“)** je pak souborem komentářů, výkladů a diskusí k Mišně. Mišna a Gemara dohromady tvoří dvě základní součásti celého hebrejského učení – **Talmudu („učení“)**.

- **DESATERO** – výroky obsahující nejzákladnější esenci Tóry
- **613 MICVOT** (konkrétnější příkazy a zákazy) – obsaženy v Tóře – podle tradice lze každou MICVU odvodit z jednotlivých bodů desatera
- **MIŠNA** a následně **TALMUD** rozvádí diskuzi o aplikaci jednotlivých MICVOT do běžného života

Talmud jako pramen práva

- **Halachický obsah Talmudu** (což jsou legislativní a právní normy v širším slova smyslu)
- **Hagadický obsah Talmudu** (od Hagada – „vyprávění“), což jsou různé legendy, životopisy, matematické hříčky atd.
- Samotný pojem **halacha** („cesta“) je korpus židovského náboženského práva vycházející z Tóry, Talmudu a ze židovských zvyků a tradic. Halacha zahrnuje i 613 *micvot* (sing. *micva*), což jsou základní povinnosti a zákazy vztahující se na každého zbožného Žida.
 - 248 pozitivních
 - 365 negativních

Příklady micvot:

- 1. Plodte se a množte se
- 11. Ctít staré a moudré
- 12. Učit se Tóru a vyučovat ji
- 104. Zákaz pohlavního styku se zvířaty (dobré mravy)
- 133. Postít se na Jom Kippur (svátky)
- 167. Nejíst krev (stravovací předpisy)
- 239. Neproklínat soudce (soudní procedury)
- 276. Vrátit ztracený majetek (majetková práva)
- 292. Nepřijímat výkupné od vraha (trestní právo)
- 365. Muž nebude nosit ženské šaty (morálka)
- 607. Nenabízet mír Ammonitům a Moabitům
- 613. Zničit sémě Amalekovo

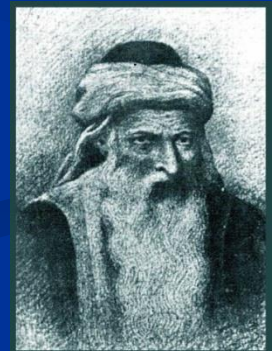
Ukázka stránky Talmudu (traktát Berachot)

Uprostřed
Mišna

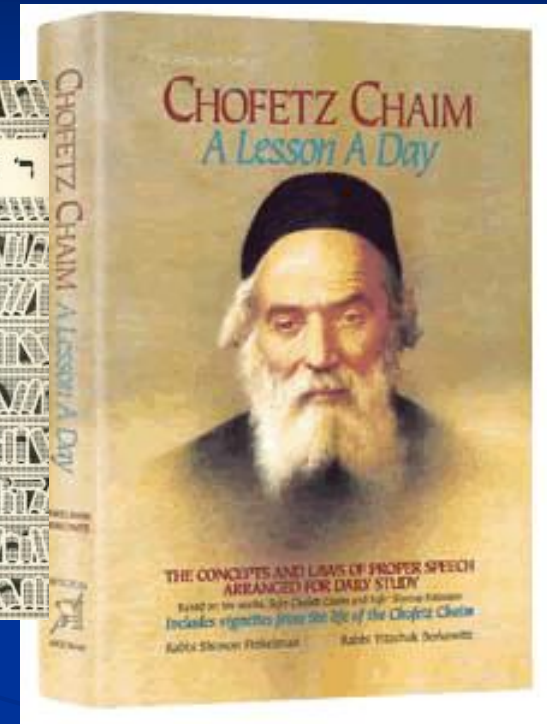
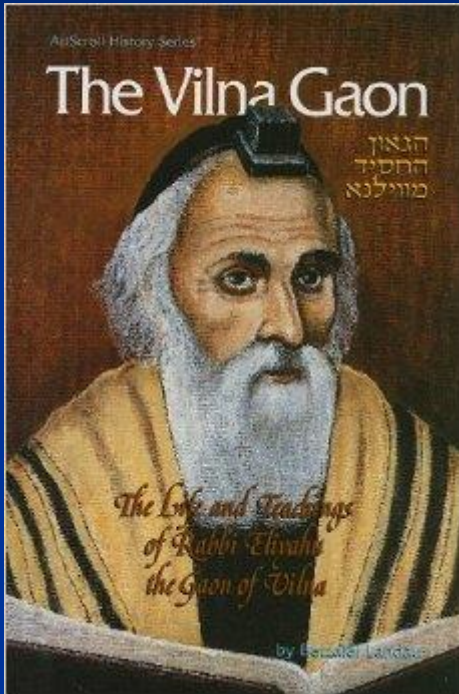
Okolo
v komentářích
Gemara

- Další důležité prameny práva: rabínské komentáře, výroky a responsa, zvyklosti (*minhag*)
- Nejznámější kodifikátoři halachy byli středověcí rabínové – *Jicchak Alfasi*, *Maimonides*, *Ašer ben Jehiel* (žili v 11.–14. stol.) a další.
- Nejuznávanější kodifikací halachy je čtyřsvazkový *Šulchan aruch* od rabbiho *Kara* (16. stol), považovaný ve všech záležitostech židovského práva za závazný.

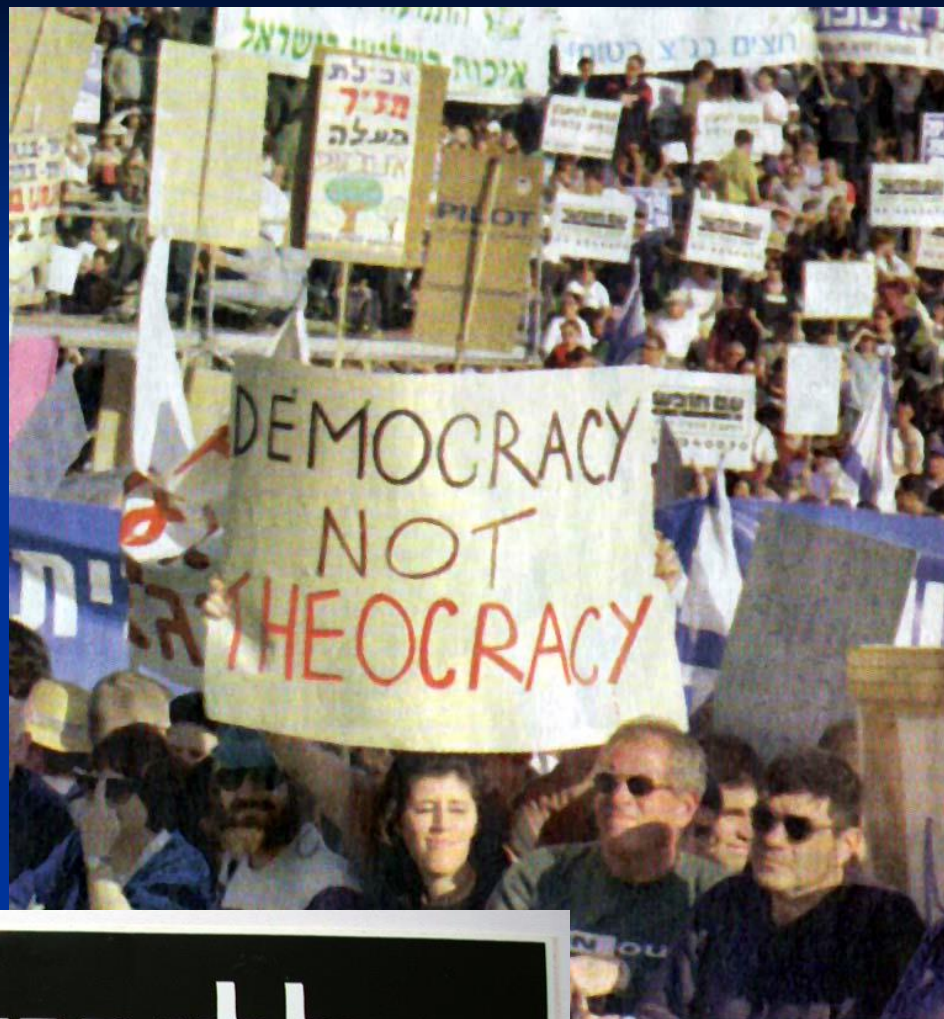

Generace kodifikátorů halachy

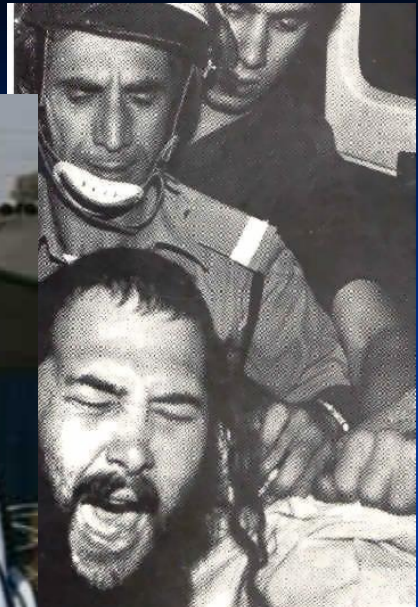
Teokratické tendence v Izraeli a protesty proti nim

טלמסר 03-7652277

ישראל לא תהיה אירן

Nejcitelněji status quo posiluje náboženský monopol v oblasti rodinného práva

- neexistuje civilní sňatek – pouze ortodoxní obřad (u Židů)
- není možný sňatek mezi příslušníky různých náboženství
- Kohén si nemůže vzít rozvedenou ženu, omezení i konvertité
- V rozvodu zvýhodněn muž – nelze se rozvést bez *getu*, žena, která odmítá rozvod je „vzpurná žena“ a rabín může nahradit její svolení
- Právo na osvojení omezeno jen na stejné vyznání

Dodržování šabatu

Protesty proti porušování šabatu

rabín *Amram Blau*

Ulice Bar-Ilan v Jeruzalémě

Dodržování kašrutu

Rozdílné vzdělávací systémy

Další problémy:

- postavení neortodoxních proudů židovství
- ortodoxní versus neortodoxní konverze
- cudnost vs. hříšnost
(Jeruzalém vs. Tel-Aviv)
- archeologický průzkum

Specifické náboženské instituce

Vrchní rabinát

- duální
- nejvyšší instituce ve věcech *halachy*
- funkčně se překrývá s dalšími Institucemi
- respektován?

Ministerstvo pro náboženské záležitosti

- nejvyšší správní orgán
- spadají pod něj všechny oficiálně uznané náboženské instituce
- židovští, křesťanští a muslimští úředníci
- dozor nad kašrutem, halal, importem potravin
- přerozděluje finance
- o ministerstvo bojují náboženské strany

System náboženských rad

- dědictví z doby britského mandátu
- jsou výkonnou složkou místní správy
- struktura odpovídá složení společnosti
- v židovském Izraeli donedávna pouze ortodoxní Židé – konflikt s neortodoxními
- spory ohledně jmenování žen

Alternativní náboženské instituce - neoficiální

Náboženství a izraelská armáda

Protesty charedim proti armádním odvodům (po 2017)

Náboženské jednotky

- charedim odmítají sloužit
- nepřiliš úspěšné pokusy o jejich zapojení
- otázky ohledně loajality – mají zbožní vojáci poslouchat „světské“ rozkazy velitelů nebo příkazy Tóry? (např. neevakuovat osady)
- Propojení náboženství, národa a teritoria: Izraelský brigádní generál Eli Shermeister hovoří o nebezpečí „svaté války“:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/newsnight/8232340.stm>

Pro další informace sledujte:

<http://blizky-vychod.blogspot.com>

Na stránkách si můžete objednat autorovy knihy:

- *Judaismus a politika v Izraeli* (2002, 2009)
- *Izrael a Palestina* (2005)
- *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu* (2007)
- *Rabíni naší doby* (2010, spoluautor)
- *Dějiny moderního Izraele* (2011)
- *Lidé svatých zemí* (2012)

